

„Povodenj na barju“ (str. 344—345) nam kaže pogled na barje z ljubljanskega Gradu. Lep in pretresljiv je ta prizor, kadar se sveti širna ravan v odsvitu večernega solnca, vsa preplavljena od vodâ, ki ne morejo najti hitrega odtoka. A gorje takrat ubogemu barjanu, kateri na svojem „otoku“ čaka, da premine ta huda nadloga! A ž njo gredo tudi pridelki, in kar mu ostane, to je beda in revščina!

Kopitarjevi rokopisi v ljubljanski licejski knjižnici. Pod tem naslovom priobčuje G. A. Iljinskij v Izvestjih znanstvene akademije v Petrogradu (1904, IX. 1, str. 247—272) vse s cirilico pisane rokopise našega Kopitarja, izvzemši Supraslijski rokopis in Damascena. Pisatelj je bival meseca januarja in februarja l. 1903. v Ljubljani, da jih je proučil.

Dr. Aleksander Bresztyenszky.

Hrvaški narod je zadela jako občutna izguba letos dné 9. maja, ko je na svojem posestvu Plesu pri Veliki gorici umrl po dolgotrajni mučni bolezni dr. Aleksander Bresztyenszky.

Dr. Bresztyenszky je bil rojen 5. sept. l. 1843. v Prečcu. Prve šole je obiskoval v Zagrebu, juridična predavanja je pa slušal deloma v Zagrebu, deloma v Budim-Pešti, kjer je bil promoviran za doktorja prava l. 1868. Kot vrlo nadarjen in umen pravnik je dobil precej profesuro na tedanji pravoslavni akademiji v Zagrebu; a ko je bilo l. 1874. odprto vseučilišče, je postal vseučiliščni profesor ter je predaval na pravoslavni fakulteti državljansko in državno pravo. Že leta 1875.—1876. je bil dekan pravoslavne fakultete, a l. 1880. je bil izvoljen za rektorja. Bil je član izpraševalne komisije za državne in sodnijske izpite. Kot vseučiliščni profesor je delal jako mnogo, a ker je bil živahnega temperamenta, so bila njegova predavanja sploh zelo zanimiva. Dr. Bresztyenszky je bil izvrsten govornik in mladina ga je zelo rada poslušala. Že kot profesor se je bavil rad s politikou; toda ko je postal Khuen Hedervary ban, je bila to nevarna stvar za vsakoga, ki ni bil pristaš madjarske ideje.

Bresztyenszky je bil sicer za zvezo z Ogrsko, toda za pošteno zvezo; po mišljenju in delovanju plemeniti mož ni mogel odobravati nasilja bana Khuena. To je ban kmalu opazil ter začel preganjati svojega nekdanjega sošolca. Vendar se ga ni upal poprej odstraniti, nego šele leta 1894. Takrat je bil Bresztyenszky mestni zastopnik zagrebški ter je odločno branil avtonomijo občinsko proti novemu zakonu, katerega je skoval ban Khuen, samo da dobe večino po mestih mažaroni. To je bil povod, da je bil Bresztyenszky upokojen.

Za dr. Bresztyenszkega to ni bilo nič hudega, ker je bil premožen mož; podal se je na svoje po-

sestvo, kjer se je bavil s knjigo in tudi s politikou. Ko je hrvaška opozicija začela iznovič borbo proti Khuenu, je stopil tudi pokojnik v bojne vrste ter bil l. 1897. izvoljen kot opozicionalec v hrvaški sabor v svojem kotaru velikogoriškem. Ta kotar je zastopal do svoje smrti ter zanj mnogo storil v gmotnem pogledu.

V saboru je bil brez dvoma najboljši govornik. Govoril je gladko in tako lepo, da so se mogli vsi njegovi govori tiskati brez popravljanja, tudi govori, ki jih je govoril ex abrupto. S finimi dovtipi je spravil prav pogostoma samega bana Khuena v veliko zadrego. Mažaroni so se ga bali kot nobenega drugega.

Pokojni dr. Bresztyenszky je bil odločen katoličan, kar je kazal povsod, a pridobil si je še posebnih zaslug pri snovanju prvega katol. shoda, na katerem je govoril krasen govor o odnošaju cerkve do države.

Dr. Bresztyenszky se je bavil predvsem s pravoslovnimi študijami ter je napisal lepo število učenih razprav. Znamenit govor je govoril kot rektor l. 1880. o svobodnem pouku na vseučiliščih. Iz tega govora se vidi, kako je cenil pravo znanost sploh. Zato so cenili njegove mnogobrojne pravoslovne razprave v časopisu „Hrvaškega pravoslovnega društva“. Najznamenitejša v tem časopisu je njegova razprava o avstrijskem načrtu civilno-pravdnega reda. Izdal je tudi nekoliko posebnih del. Posebno so znana: „Dokumenti plemenite občine Pleso-Rakarje od 1642 do 1746“ ter „Liberalizem in katolicizem“. Pisal je mnogo tudi za „Katolički List“. Znamenite so njegove razprave: „Interkonfesionelne postave“, „Hočemo li postati svobodni zidarji?“, potem več člankov o konkordatu. L. 1896. je začel izdajati časopis „Balkan“, ki pa ni dolgo izhajal, ker ni bilo smisla v občinstvu za take učene revije.

Kot politik se je Bresztyenszky posebno trudil, da zedini razpršene hrvaške stranke v borbi za pravice hrvaškega naroda. Še zadnje dni svojega življenja je delal za ta smoter. Bil je odločen in pogumen borivec za verske in politične pravice hrvaškega naroda.

Evgen Kumičić.

Hrvatom je umrl prošli mesec tudi znani pisatelj Evgen Kumičić. Bil je izredna prikazen na književnem in političnem polju.

Rojen je bil 11. januarja l. 1850. v Vršču na iztočni obali Istre. Nižje šole je dovršil v svojem rodnem mestu, gimnazijo pa na Reki, v Koprju in Zadru. Potem se je posvetil filozofskim študijam na vseučilišču v Pragi in kasneje na Dunaju. Bavil se je največ z zgodovino, zemljepisjem in filozofijo

L. 1874. je deloval kot suplent na gimnaziji v Spljetu, toda dolgo ni vzdržal. Potem se je podal v

Pariz, kjer je ostal dalje časa. Tukaj se je navzel novega duha za književno delovanje, a da se še bolj izpopolni, je prepotoval še Italijo radi umetniških zbirk. Po dovršenem potovanju se podá iznovič na dunajsko vseučilišče, da dokonča nauke. L. 1878. pa je moral Kumičić pod orožje ter je kot prost vojak šel v Bosno, kjer je mnogo pretrpel. Ta pohod v Bosno je opisal nenavadno živahno v spisu „Pod puškom“. Po okupaciji Bosne so Kumičića namestili za učitelja na zagrebški realki. Podučeval je hrvaški in francoski jezik ter zgodovino. Toda na tem mestu je vzdržal le pet let, ker se je leta 1884. zahvalil za službo ter se posvetil popolnoma književnosti.

Prvo njegovo književno delo je bilo „Split i Paris“, v katerem je z vso živahnostjo prisposodabljal pariško nprav s hrvaško. Ta spis je bil romanopiscu Šenoi tako všeč, da je bodril mladega pisatelja z vso vnemo za daljnje književno delovanje. Vsi prvi spisi so izhajali pod psevdonimom Jenio Sisolki. Sisol je gora blizu rojstnega mesta, a Jenio so zvali domačini mladega Evgena. Potem je priobčil v „Slobodi“ l. 1881. spis: „Olga i Lina“, „Jelkin bosiljak“, „Neobični ljudi“ (v „Viencu“ 1882.); „Primorci“ (v „Hrvatski Vili“ 1882.); „Začudjeni svatovi“ (v „Viencu“ 1883), „Gospodja Sabina“, „Ubilo ga vino“, „Sirota“, „Preko mora“, „Saveznice“, „Teodora“, „Otrovana Srca“, „Mladost, ludost“. Napisal je med tem tudi drami „Sestre“ in „Obiteljska tajna“, ki so ji z uspehom predstavljali v hrvaškem gledališču. Glavna njegova dela so izšla kasneje, pred vsemi znameniti roman „Urota Zrinsko Frankopanska“, v katerem je po zgodovinskih virih opisal propast znamenitih hrvaških rodbin in avstrijsko politiko nasproti Hrvatom. Drugi veliki roman iz hrvaške zgodovine je pa „Kraljica Lepa“, soproga kralja Zvonimira. V tem romanu je predočil pisatelj propast narodne hrvaške dinastije. Pisatelj v marsičem pretirava v svojem pripovedanju, a vidi se tudi, da je nanj preveč delovala liberalna struja. Sicer sta pa oba romana pisana zares v pravem narodnem duhu ter sta mnogo vplivala na razvitek narodnega mišljenja v mlajšem zarodu, kar je bilo gotovo že potrebno. Znamenita je njegova drama „Petar Zrinjski“, deloma dramatisirani njegov roman, ki so jo l. 1901. prvokrat predstavljali v zagrebškem gledališču ter sprejeli z velikim zanimanjem in oduševljenjem. Ta drama je ostala trajno v repertoiru ter se predstavlja pri važnih narodnih svečanostih vedno z velikim zanimanjem. Pri vseh svojih slabostih je bil Kumičić jako priljubljen pisatelj. Pisal je v vzornem, krasnem jeziku ter tako pridobil kmalu vsakoga, ki ga je čital. Posebno se je odlikoval z izvrstnim humorjem in natančnimi opisi svojih rojakov in svojega kraja.

V svojih zgodovinskih romanih je izpovedal svojo politiko, in mogli bi reči, da je po teh spisih

prišel na politično polje. Že v Parizu se je navzel od francoskih republikancev mnogo modernih nazorov, a ko se je povrnil v domovino, se je precej oklenil z vso gorečnostjo nauka dr. Starčevićevega ter je ostal do kraja njegov privrženec. Šele 37 let star je bil izvoljen v hrvaški sabor od brodskega kotara. L. 1885. je sodeloval dejansko pri napadu na bana Khuena v saboru in je bil zato obsojen in zaprt. Potem je urejeval „Hrvatsko“ skozi dve leti.

Bil je strasten politik, a huda bolezen ga je prisilila, da je šel iskat zdravja na jug, a našel je smrt.

I. St.

Jana Kollárja ostanki prepeljani v Prago.

„Nov pesnik, Slovak, po imenu Jan Kollár, se mi zdi, da nadkriljuje vse, kar imamo doslej v pesništvu.“ Tako je pisal Fr. L. Čelakovský, ko je l. 1821. izdal Kollár svojih 68 „znělek neb sonettů“. A čez tri leta je izšla njegova „Slavy dcera“ v treh spevih s krasnim „Předzpěvom“, ki se začena s proslulimi verzji: „Aj, zde leží zem ta, před okem mým smutně slzícím — někdy kolebka, nyní národa mého rakev.“ Za „Kralodvorskim“ in „Zelenogorskim rókopisom“ ni nič tako mogočno vplivalo na češkega narodnega duha, kakor ta pesem.

Kollár je bil pokopan l. 1852. na Dunaju. Pol stoletja so ležali njegovi ostanki tam, a Čehi so želeli, da počivajo njegove kosti v slovanski zemlji, katero je tako vneto opeval. Dne 15. maja so pa njegove ostanke slovesno prepeljali v Prago, da jih pokopljejo na novem pokopališču olšanskem. Na Dunaju so se poslovili od telesnih ostankov tamošnji Čehi, kateri so 52 let oskrbovali njegov grob. Kovinsko rakev so položili v poseben voz spredaj ob vlaku. Na vsaki strani vagona je bil obešen venec. Ko je prišel vlak na češko zemljo, so ga na mnogih postajah slovesno sprejeli.

Ko je prišla rakev v Prago, so jo takoj odpeljali v mestno hišo staromestsko. Tu sèm so prinesli čez 40 krasnih vencev. 16. maja dopoldne pa so ob udeležitvi mnogo tisoč ljudi slovesno prepeljali rakev na olšansko pokopališče. Bil je krasen sprevod. Društva z zastavami, dijaštvo in Sokoli so otvorili sprevod. Ko so bili opravljeni cerkveni obredi, je govoril praški župan dr. Srb, nato poslanec dr. Herold in dr. Pastrnek. Peval je „Hlahol“. Vmes so razdavali med občinstvo spominski spis dr. Jakubca, ki popisuje Kollárjev pesniški in domoljubni pomen.

Slavni slovaški pesnik počiva torej v bratski češki zemlji!

Antonín Dvořák.

Med možmi, ki jih je pograbila Slovanom smrt prošli mesec, je znamenit zlasti Antonín Dvořák, največji sodobni slovanski skladatelj. Njegovo živ-